

індивідуальні особливості учнів. Однак найпоширенішим підходом до інклюзивного навчання є спільне викладання. Ця технологія передбачає організацію навчального процесу у якому двоє або більше педагогів проводять навчання в єдиному фізичному просторі. Технології подолання навчальних і поведінкових труднощів передбачають корекцію розвитку особистості та технології нейропсихологічного підходу. Технології адаптації освітнього середовища мають за мету забезпечення якості навчання і рівних можливостей для учнів та спрямовані на пристосування освітнього закладу до особливостей дітей з інвалідністю. [4, с. 162]

На нашу думку, освіта має стати всеохоплюючою, доступною для всіх незалежно від особливостей її здобувачів. В усьому цивілізованому світі вкорінені установки, що суспільство втрачає потенціал власного розвитку, якщо певна частина людської спільноти не залучена до активного і продуктивного життя. Саме тому активно впроваджуються принципи та технології інклюзивної освіти, яка є одним з показників розвитку суспільства. У контексті євроінтеграції інклюзивна освіта вимагає від держави та суспільства переорієнтації свідомості та удосконалення законодавчої бази. З кожним роком українська держава стає ближчою до вступу у ЄС і ті кроки, які здійснює уряд у цьому напрямку позначаються на усіх сферах життя, в тому числі й на забезпеченні захисту прав людей з інвалідністю.

Список використаних джерел

1. Корнієнко С. М. Інклюзивна освіта як пріоритетний напрям державної політики України у сфері освіти дітей з інвалідністю. *Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України*. 2012. № 2. С. 226–231.
2. Фурман А. В., Підгурська М. В. Історія соціальної роботи: навчальний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 174 с.
3. Миронова С. П., Гаврилов О. В., Матвєєва М. П. Основи колекційної педагогіки: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. 264 с.
4. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300с.

Петрів А.

студент V курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник: к. пед. н., доцент

кафедри психології та

соціальної роботи ТНЕУ

Коваль О. Є.

РОЛЬ ЕМПАТІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГА

Специфіка роботи психолога вимагає від фахівця певних особистісних якостей, найбільш важливим з яких є емпатія в стосунках з людьми. У різних видах своєї професійної діяльності психологу потрібні відповідні елементи емпатії. Якщо при проведенні профілактики, просвіти та діагностики досить розуміння партнера по спілкуванню, то в процесі корекційної та консультативної роботи необхідні також співпереживання і надання конкретної допомоги.

При роботі психолога емпатія проявляється в розумінні внутрішнього світу клієнта, емоційному залученні до його життя. Емпатія має особливу соціально-практичну значущість для морального вдосконалення особистості психолога, оптимізації міжособистісних відносин, що складаються в його діяльності і спілкуванні.

Емпатія психолога є основою комунікативної компетентності і створює механізми прояви гуманності [1, с. 14]. Емпатійна здатність психолога залежить від його професійних якостей, рівня

професійної майстерності, від об'єкта сприйняття, від позиції (статусу) суб'єкта і від більшості особистісних характеристик. У людей байдужих, зосереджених на самих собі, егоїстичних, вимогливих низький рівень емпатії. Високий рівень емпатії частіше зустрічається у людей щедрих, оптимістичних. Особливе значення при цьому має структура особистості психолога.

К. Роджерс говорить про емпатії як про найважливіше настановлення, властивість фасилітатора. Фасилітатором, тобто тим, хто сприяє процесу (особистісного зростання, навчання, спілкування), може бути, на його думку, не тільки психотерапевт, але і вчитель [6, с. 202].

К. Роджерсом і його послідовниками провели масштабні (600 вчителів, 10000 учнів) дослідження, які показують роль емпатії в навчанні і вихованні.

Так, в учнів фасилітаторів, які демонстрували більш високий рівень емпатії, в порівнянні з дітьми, які навчалися у «традиційних» вчителів, спостерігалось [6, с. 202-203]: менше пропусків занять в навчальному році; більше особистісної автономності; менше фізичної і вербальної агресії; розвиненіша «Я-концепція»; позитивна самоповага; вищі академічні успіхи; менше актів вандалізму; менше дисциплінарних проблем; вищий IQ; зростання творчості протягом року; спонтанність і свобода прояву більш високий рівень мислення.

На переконання К. Роджерса, дійсне безумовне прийняття повинно ґрунтуватися на перебудові певних особистісних установок учителя, до яких відносяться «прийняття» і «довіра», тобто впевненість учителя в можливостях і здібностях кожного учня; емпатійному розуміння – бачення вчителем внутрішнього світу і поведінки кожного учня з його внутрішньої позиції. Такі настановлення в педагогічному середовищі сприяють діалогічності в спілкуванні, взаєморозуміння, прийняттю.

На основі розроблених К. Роджерсом методів емпатійного (активного) слухання [4] створюються спеціальні програми навчання вчителів і психологів навичкам емпатії в процесі професійної діяльності [4; 5].

З досліджень С.В. Кондратьєвої, спрямованих на визначення особливостей розуміння вчителями учнів, видно, що вчителі з низьким рівнем педагогічної майстерності використовують типовий монологічний підхід в оцінці особистості учня [3].

Це проявляється, по-перше, в тому, що учень виступає для них перш за все не як суб'єкт, а як такий об'єкт пізнання, найважливішою рисою якого є успішність.

У характеристиках добре успішних учнів відзначаються переважно їхні позитивні якості, а особистість невстигаючих характеризується на негативній основі (раніше цей факт відзначав Б.Г. Ананьєв [2, с. 215]).

По-друге, таким учителям «нерідко властива суб'єктивність розуміння, залежність від установок, стереотипів, упередженості і т.ін.» [3, с. 144].

По-третє, учень-об'єкт пізнання виступає для них як щось незмінне.

Результати дослідження К. Роджерса доречно застосувати і до діяльності психолога, так як від якості його сосунків із клієнтом залежить ефективність його роботи. Емпатія, поряд з рефлексією, гнучкістю, товариськістю, здатністю до співпраці стимулює стан емоційного комфорту, інтелектуальної активності, творчого пошуку, сприяє взаєморозумінню в стосунках.

Список використаних джерел

1. Воспитание профессионала в педагогическом вузе. Ч.1 / В.И. Долгова и др. – СПб.: РГПУ им. А.И. Герцена, 2002. – 300 с.
2. Избранные психологические труды: в 2 ч. / Б.Г. Ананьев. – М.: Педагогика, 1980. – 287 с.
3. Кондратьева С.В. Понимание учителем личности учащегося / С.В. Кондратьева // Вопросы психологии. - 1980. - № 5. - С. 143- 147.
4. Рудестам К. Групповая психотерапия / К. Рудестам. - СПб.: Питер, 1999. - (Мастера психологии). - 376 с.
5. Goldstein A. P., Michaels G. Y. Empathy development training, consequences. New Jersey London, 1985. 287 p.
6. Rogers C. Freedom to learn for the 80's; Columbus, Ohio, 1983.